

योजना अधिकृत सहितका ब्यक्तीले गल्ती
स्विकारेपछी सरसफाईकर्मी काममा फर्के

नवजात शिशुको शव फेला

दैनिक समाचारदाता राजविराज, १२ जेठ ।
राजविराज नगरपालिकाका योजना अधिकृतसहित तीन जनाले गल्ती स्विकारेपछी विगत पाँच दिनदेखी नगरमा थन्किएको फोहर सोमबारदेखी उठाइएको छ ।
नगरपालिकाका कार्यवाहक नगर प्रमुख इसरत परविनले उनीहरु विरुद्ध प्रहरीमा दिएको उजुरी फिर्ता तथा धर्नामा वसेका सरसफाईकर्मी समेत

बरसाइट पर्व मनाइयो
दैनिक समाचारदाता राजविराज, १२ जेठ ।
पतिको दिर्घायुको कामना गर्दै सोमबार सप्तरीका महिलाहरुले बट सावित्री (बर साइट) पर्व धुमधामका साथ मनाएका छन् ।
महिलाहरुले मनाउने चाँडपर्व अन्तरगत बट सावित्री (बरसाइट) पर्व पनि एक ठूलो पर्वको रुपमा रहेको छ ।
बट सावित्री पर्व मनाउन बिहानैदेखी राजविराजस्थित भगवती मन्दिर प्राङ्गणमा रहेको बरको रुखमा पुजा गर्न उल्लेख्य संख्यामा महिलाहरुको भिड लागेको थियो ।
यस्तै सदरमुकाम बाहिरका महिलाहरुले पनि बरको रुख

आन्दोलनका कार्यक्रम फिर्ता लिएपछी फोहर उठाउन थालिएको हो ।
नगरपालिकाका योजना अधिकृत मनोज यादवसहित आरोपीत तीन जनाले गल्ती स्विकार्दै अब उपरान्त त्यस्तो गतिविधी नगर्ने प्रहरी समक्ष लिखित र मौखिक प्रतिबद्धता जनाएपछि कार्यवाहक नगरप्रमुख परविनले उजुरी फिर्ता तथा पाँच दिनदेखी लगातार धर्नामा वसेका सरसफाईकर्मीले आन्दोलन पनि रोकेका छन् ।
कार्यवाहक मेयर परवीनले पाँच दिन अघि कार्यालयमा उपद्रव मचाएका योजना अधिकृत यादवका साथै राजविराज १३ का गजेन्द्र यादव र राजविराज ९ का सुधिर यादवले अधिल्लो दिन आईतवार साँझ जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा उस्थित भई प्रहरीका अधिकारीहरुको समेतको उपस्थितीमा गल्ती स्विकार्दै अब उपरान्त त्यस्तो गल्ती नगर्ने लिखित र मौखिक प्रतिबद्धता जनाएपछि उनीहरु विरुद्ध यस अघि जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा दिइएको सार्वजनिक भौतिक संरचनाको अनाधिकृत कब्जा, विनाश एवं आपराधीक उपद्रव मुद्दा सम्बन्धि उजुरी फिर्ता लिएको

जानकारी दिईन ।
योजना अधिकृत यादवले आफुहरुलाई समेत गाली गलौज र अभद्र व्यवहार गरेको भन्दै सरसफाईकर्मी समेत काम छाडेर नगरपालिकाको प्रवेशद्वार मै कुचो थुपारेर धर्नामा वस्दै आएका थिए । जसकारण फोहर उठन नसकेर नगर दुर्गन्धित बन्दै गएको थियो ।
सोमबार कार्यालय परिसर मै पुगेका योजना अधिकृत यादवले आन्दोलनरत सरसफाईकर्मीहरूसँग समेत गल्ती स्विकार्दै अब उपरान्त त्यस्तो गल्ती नहुने प्रतिबद्धता जनाएका थिए । त्यसपछी

बाँकी अन्तिम पृष्ठमा

मन्त्री लेखीद्वारा चार पूर्वाधार विकास
योजनाहरुको शिलान्यास र दुई योजना निरीक्षण

दैनिक समाचारदाता राजविराज, १२ जेठ ।
मधेश सरकारका गृह, सञ्चार तथा कानूनमन्त्री राजकुमार लेखीले सप्तरीस्थित सप्तकोशी र कञ्चनरुप नगरपालिकामा चार पूर्वाधार विकास योजनाहरुको सोमबार

शिलान्यास तथा दुई योजना निरीक्षण गरेका छन् ।
मधेश प्रदेशका प्रवक्ता समेत रहेका मन्त्री लेखीले सप्तकोशी नगरपालिका ८ स्थित शिव मन्दिर तथा गुठी प्राङ्गणमा मधेश सरकारको ५० लाखको लागतमा निर्माण हुन

लागेको अतिथि भवन र सोही लागतमा निर्माण गरिने बाउण्डी पखाल योजनाको शिलान्यास गरेका हुन् ।
त्यस्तै सप्तकोशी नगरपालिका ११, मलेठ पश्चिम टोलमा मधेस सरकारको २५ लाखको बजेटमा निर्माण गरिने धर्मशाला भवनको शिलान्यास, कञ्चनरुप नगरपालिका ५, पडेमरामा निर्माण हुन लागेको सामुदायिक धर्मशालाको शिलान्यास गरे ।
यस्तै गृहमन्त्री लेखीले कञ्चनरुप नगरपालिका ७ स्थित भूकुटी माध्यमिक विद्यालयमा निर्माणाधीन नयाँ

बाँकी अन्तिम पृष्ठमा

नसर्ने रोगबाट बच्ने उपाय ।

- ❖ धुमपान र मद्यपान नगरौं,
- ❖ दैनिक शारीरिक व्यायाम गरौं,
- ❖ मानसिक तनावबाट मुक्त रहौं,
- ❖ अस्वस्थकर खानपान र जीवनशैली नअपनाऔं,
- ❖ स्वस्थकर र सन्तुलित भोजन गरौं,
- ❖ नियमित स्वास्थ्य जाँच गरौं,

समयमै नसर्ने रोगको जाँच गराऔं, स्वस्थ र दीर्घ जीवन बाँचौ ।

घरभाडा चाहिएमा

राजविराज नगरपालिकाको मुख्य बजार क्षेत्र मेनरोडमा पसल, संघ-संस्था, बैंक, वित्तिय संस्था, विमा कम्पनी लगायत प्रयोजनका लागि सटर तथा कोठाहरु भाडामा चाहिएमा समपर्क गर्नुहोस् ।
राजविराज ४
९८४२८२१०८२, ९८१९७२५०८२

सम्पादकीय

...

सरोकारबाला निकायको ध्यानाकृष्ट हुनु जरुरी

सुर्य अस्त नेपाल मस्त भन्ने उखान अहिले सप्तरीमा मेल खाएको छ । जिल्लाको विभिन्न स्थानमा अवैध मदिरा पसल खुल्ने क्रम बढ्दो छ । साँझ पर्ने बितिकै मदिरा सेवनकर्ताहरुको भिड लाग्ने गर्छ । यो संख्या जिल्लाको ग्रामिण भेगमा मात्र नभएर सहरी क्षेत्रमा समेत बढ्दो छ । सम्बन्धीत निकायले अनुगमन तथा नियन्त्रणको प्रयास गर्न नसक्दा अहिले अवैध मदिरा पसल खुल्ने क्रम बढ्दो छ । धुम्रपान, मध्यपान स्वास्थ्यको लागि हानिकारक रहेपनि अहिले जिल्लाको विभिन्न स्थानमा मदिरा सेवन गर्ने खासगरी युवाहरुको संख्यामा ठूलै वृद्धि भएको छ । जिल्लामा सबैभन्दा बढी फस्टाएको व्यापार मध्ये एक हो मदिरा पसल । मदिरा पसल गर्ने व्यापारीहरु मदिरा बिक्रि वितरण गरेर दिनहुँ राम्रो आमदानी गर्ने गरेका छन् । तर आमदानी राम्रो भए पनि युवाहरुको भविष्य भने अन्धकारतर्फ धकेलिदै छ । बेलुका हुने बितिकै विभिन्न स्थानमा रहेका मदिरा पसलहरु भरीभराउ हुनेगर्छ । जसले गर्दा हो-हल्लाह हुने गरेका घटनाहरु सार्वजनिक भएकै हो । यसले अपराधका घटनाहरुमा वृद्धि हुने सम्भावना पनि उत्तिकै छ । मदिराले मात्तैर भगडा, कुटपिट तथा अन्य आपराधिक घटना हुने गरेको प्रहरी तथ्याङ्कले देखाएको छ । कुनै पनि व्यापार सानो ठूलो वा नराम्रो हुँदैन । तर अवैध मदिरा पसल संचालनले भने निकै बिकृती, बिसंगति बढाउने गरेको छ । यसलाई नियन्त्रण गर्ने निकायको ध्यानाकर्षण हुनु जरुरी छ । अवैध मदिरा पसलहरुको पहिचान गरी अबिलम्ब बन्द गर्ने तर्फ स्थानीय प्रहरी प्रशासन तथा सम्बन्धित निकायको ध्यान पुग्नु आवश्यक छ । तसर्थ युवाहरुलाई मदिरा सेवनको कुलतबाट बचाउन सबै सरोकारबाला निकायको ध्यानाकृष्ट हुनु पनि उत्तिकै आवश्यक छ ।

डा. ललन प्रसाद राुनियार

Dr. Lalan Prasad Rauniyar

MBBS (BPKIHS) Dharan, MD Paediatrics (BPKIHS) Dharan, NMC Reg. No. : 13338

कन्सलटेन्ट बाल रोग विशेषज्ञ

डा. सरोज कुमार साह

Dr. Saroj Kumar Sah

MBBS, MS Orthopaedics (BPKIHS) Dharan Fellowship in Hand Surgery (CMC Vellore) NMC Reg. No. : 13288

हाड जोर्नी, नशा तथा बाथ रोग विशेषज्ञ

डा. जयन्ती यादव

Dr. Jayanti Yadav

M.B.B.S. MD (Obstetrician and Gynaecologist)

हाल कार्यरत गजेन्द्र नारायण सिंह अस्पताल राजविराज NMC Reg No. : 15312

बरिष्ठ स्त्री तथा प्रसुती रोग विशेषज्ञ

सम्पर्क : कृताञ्जली स्वास्थ्य क्लिनिक, राजविराज

Mo. No : 9842830252, 9804605569

उद्योगमा ऊर्जा दक्षताको सफल अभ्यास

कृष्ण अधिकारी

काठमाडौँ, १२ जेठ (रासस) । आर्थिक विकासको मेरुदण्ड भनेकै औद्योगिक विकास हो । औद्योगिक क्षेत्रमा अत्याधुनिक उपकरण र प्रविधिको प्रयोग गरेर कम विद्युत् खपत गरी ऊर्जा दक्षता बढाउन सकिन्छ । उद्योगमा बिजुलीको खपत कम गर्नु भनेको जनशक्ति घटाउनु, असल अभ्यास थाल्नु, कामदारहरुलाई सुस्वास्थ्य एवं सुरक्षित राख्नु, मुनाफा बढाउनु र अन्ततः पर्यावरणीय स्वच्छतामै सकारात्मक योगदान पुऱ्याउनु हो । दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्न, हरितगृह ग्यास उत्सर्जन न्यूनीकरण गर्न, पर्यावरणीय असन्तुलन घटाउन तथा जलवायु परिवर्तनका नकारात्मक प्रभावहरुलाई न्यूनीकरण गर्नसमेत ऊर्जा दक्षताले महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउँछ । उद्योगमा ऊर्जाको दक्षतापूर्वक उपयोग गर्ने हो भने २० प्रतिशत ऊर्जा बचत गर्न सकिन्छ । घर तथा व्यापारिक क्षेत्रमा कुनै अध्ययन नभए पनि १० देखि ३० प्रतिशतसम्म ऊर्जा बचत गर्न सकिने आकलन छ । यसै पनि ऊर्जा उत्पादनभन्दा ऊर्जा बचत तुलनात्मक रूपमा सस्तो र प्रभावकारी हुन्छ । ऊर्जा दक्षताबाट रकमको बचत, ऊर्जा खपतमा कटौती, विद्युतीय आगलागीबारे पूर्वजानकारी, कुल लागत खर्चमा कटौती, काम गर्ने वातावरणमा सुधार, फोहोरको मात्रामा कटौती, प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र उत्पादनको गुणस्तरमा सुधारलगायतका फाइदा हुन्छ । ऊर्जा प्रयोगमा दक्ष उपाय अपनाउँदा उद्योगहरुले खपत गरिरहेको कुल विद्युत्मध्ये १० देखि ४२ प्रतिशतसम्म बचत गर्नसक्ने विभिन्न अध्ययनले देखाएको छ । एसियाली विकास बैङ्कले देशका एक सय औद्योगिक निकाय, कम्पनी र प्रतिष्ठानहरुमा गरेको अध्ययनले सिमेन्ट उद्योगमा ४२ प्रतिशतसम्म विद्युत् बचत गर्न सकिने देखाएको छ । यसबाहेक होटेलमा ३९ प्रतिशत, साबुन तथा रसायन उद्योगमा ३६ प्रतिशतसम्म ऊर्जा बचत गर्न सकिने देखिएको छ । ऊर्जा उपयोगसँग सम्बन्धित उपाय, प्रविधि तथा उपकरणहरुको माध्यमबाट हुने ऊर्जाको कुशल उपयोग नै ऊर्जा दक्षता हो । त्यस्ता उपकरण, मेसिनले उद्योगमा स-साना परिवर्तन गरेर ऊर्जादक्षता हासिल गर्न सकिन्छ । सुरुमा उपकरण किन्दाको लागत तत्काललाई ठूलो देखिए पनि दक्ष ऊर्जा खपतले खर्चलाई व्यापक रूपमा घटाउनेछ । उदाहरणका रूपमा ईंटाभट्टालाई लिन सक्छौं । सर्वाधिक ऊर्जा खपत गर्नेमध्ये चिम्नी ईंटाभट्टामा सानो सुधारबाट पनि करिब ३५ प्रतिशतसम्म ऊर्जाबचत गर्न सकिने अध्ययनले देखाएको छ । उद्योग र ऊर्जा एक अर्काका परिपूरक नै हुन् । ऊर्जाको मुख्य खपत हुने क्षेत्र भनेको उद्योग नै हो । औद्योगिक विकास आर्थिक समृद्धिको प्रमुख आधार हो भने ऊर्जा एक प्रमुख माध्यम हो । ऊर्जा बचाएर काम गर्न सक्यौं र अत्याधुनिक प्रविधिमैत्री बन्यौं भने आर्थिक भार निकै घट्नेछ । नेपालमा उद्योगको सङ्ख्या करिब ६० हजार छ । केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले गरेको राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षणअनुसार औद्योगिक उत्पादन क्षेत्रमा मात्रै करिब ५७ हजार उद्योग सञ्चालनमा छन् । उद्योगमा पनि ईंटा, फलाम, सिमेन्ट, डण्डी, धागो, साबुन, होटल, कागज र डेरी उद्योगले बढी विद्युत् खपत गर्छन् । उद्योगमा दक्षतापूर्वक ऊर्जाको उपभोग गर्नका लागि सर्वप्रथम ऊर्जा परीक्षण जरुरी हुन्छ । ऊर्जा परीक्षण भनेको उद्योग व्यवसाय, भवन, अस्पताल, होटेल, प्रतिष्ठान आदिमा ऊर्जा बचतका लागि ऊर्जा खपतको निरीक्षण, सर्वेक्षण र विश्लेषण गरी उत्पादनमा कुनै नकारात्मक असर नपारी ऊर्जा लागत कम गराउने प्रक्रिया हो । ऊर्जा परीक्षणद्वारा उद्योग व्यवसायमा ऊर्जाको खपत कति भइरहेको छ र कसरी ऊर्जा बचत गरी दक्ष बनाउने भनेर उपाय निकालिन्छ । ऊर्जा परीक्षणले ऊर्जा बचतका साथै लागत कम गरी उत्पादन क्षमतामा वृद्धि गर्दछ । **नेपालमा ऊर्जा दक्षताको प्रयोग** नेपालमा ऊर्जा दक्षताको प्रयोग अझै प्रारम्भिक चरणमै रहेको भए तापनि पछिल्लो केही वर्षहरुमा यसतर्फ ध्यान बढ्दै गएको छ । ऊर्जा आयातमा निर्भरता, जलविद्युत्को सीमित क्षमता र वातावरणीय चुनौतीहरुलाई दृष्टिगत गर्दै नेपालमा ऊर्जा दक्षताको प्रवर्द्धन अत्यावश्यक बन्दै गएको छ । खासगरी उद्योग क्षेत्रमा ऊर्जा दक्षताको आवश्यकता र महत्व अझ बढी रहेको छ । उद्योगमा ऊर्जा दक्षता भन्नाले उद्योगहरुले न्यूनतम ऊर्जाको प्रयोग गरेर अधिकतम उत्पादन हासिल गर्ने प्रक्रिया हो । यसले ऊर्जा बचत गर्नाका साथै लागत घटाउने, वातावरणमा पर्ने असर कम गर्ने र दिगो विकासमा टेवा पुऱ्याउने कार्य गर्दछ । नेपालको संविधानले नै ऊर्जा दक्षतालाई विशेष महत्व दिएको छ । धारा ५१ मा ‘नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन र विकास गर्दै नागरिकका आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सुपथ तथा भरपर्दो ऊर्जाको आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने तथा ऊर्जाको समुचित प्रयोग गर्ने’ भन्ने उल्लेख छ । यसबाहेक औद्योगिक व्यवसाय ऐन, औद्योगिक नीति र जैविक ऊर्जा रणनीतिले पनि ऊर्जा दक्षतालाई सम्बोधन गरिएको छ । २०७५ मा जारी राष्ट्रिय ऊर्जा दक्षता रणनीतिले औद्योगिक क्षेत्रमा ऊर्जा दक्षताको सम्भावनाहरुलाई उजागर गरेको छ । नवीकरणीय ऊर्जा तथा ऊर्जा दक्षतासम्बन्धी विधेयक संसद्मा पारित हुने प्रक्रियामा छ । वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र र नेपाल ऊर्जा दक्षता कार्यक्रम (निप) जस्ता संस्थाहरुले ऊर्जा अडिटमा सहयोग गर्दै आएका छन् । जर्मन विकास संस्था जिआइजेडको सहयोगमा सञ्चालन भएको यो कार्यक्रमले ऊर्जा दक्षता प्रवर्द्धनमा सहयोग पुऱ्याउँदै आएको छ । उद्योगमा ऊर्जा दक्षता बढाउने विभिन्न उपायहरु हुन सक्छन् । ऊर्जा अडिटको माध्यमबाट उद्योगमा प्रयोग हुने ऊर्जा कहाँ कति खपत हुँदैछ भनेर अध्ययन गर्न सकिन्छ । पुराना मेसिन तथा उपकरणलाई ऊर्जा दक्ष प्रविधिसँग प्रतिस्थापन गर्ने, ऊर्जा व्यवस्थापन प्रणाली लागू गर्ने, उत्पादन प्रक्रियामा उत्पन्न हुने ऊर्जा वा खेर गएका वस्तुको पुनः प्रयोग गर्ने, ऊर्जा दक्ष अभ्यासमा कर्मचारीलाई प्रशिक्षित तुल्याउनेजस्ता कामहरु गर्न सकिन्छ । ऊर्जा दक्षता बढाउँदा उत्पादन लागतमा कमी, प्रतिस्पर्धात्मक लाभ, वातावरणीय असरमा कमी हुनाका साथै मुलुककै दिगो विकासमा योगदान पुग्दछ । **सफल अभ्यास** केही ठूला उद्योगहरु (जस्तै सिमेन्ट, स्टिल, चिनी, ईंटा उद्योगहरु) ले ऊर्जा अडिट गर्न सुरु गरिसकेका छन् । कतिपय उद्योगहरुले ऊर्जा अडिट तथा मूल्याङ्कन, ऊर्जा दक्ष प्रविधिको प्रयोग जस्तै : लिड बल्ब र ऊर्जा दक्ष विद्युतीय उपकरणहरुको प्रयोग गर्न थालेका छन् । ईंटा उद्योगहरुमा जिगज्याग प्रविधि जडान गरी कोइला र इन्धनको खपत घटाइएको छ । केही औद्योगिक समूहले सोलार प्रणाली, बेस्ट हिट रिक्भरी र इन्धन दक्ष बायलरहरु प्रयोग गर्दै आएका छन् । पञ्चकन्या समूह मातहतको पञ्चकन्या स्टिल्सको कारखानाको परम्परागत भट्टी र अरू मेसिनहरुको ऊर्जा दक्षता प्रणालीअनुरूप स्तरोन्नति गरेपछि विद्युत् खपतमा कमी आउनाका साथै उद्योगको समग्र प्रभावकारितामा सुधार आएको छ । यसले जनशक्तिमाथिको निर्भरता घटेको छ । विद्युत् र जनशक्तिको खर्च घटेपछि स्वाभाविक रूपमा यसले कम्पनीको मुनाफा पनि बढाएको छ । पञ्चकन्या स्टिल्सले यो कार्य सन् २०१८ बाट अघि बढाएको हो । सुरुमा कम्पनीले आफ्नो कारखानाको ऊर्जा परीक्षण (इनर्जी अडिट) गराएको थियो र त्यसका आधारमा क्रमशः ऊर्जा बचतका विकल्प एवं लागत कम गरेको थियो । यसका लागि कम्पनीले रु दुई करोड ७६ लाख जुटाएको थियो भने जर्मनी सरकारको आर्थिक सहयोग तथा विकास मन्त्रालयबाट रु ७८ लाख अनुदान सहयोग पाएको थियो । ऊर्जा दक्षताको प्रणालीले उद्योगलाई आर्थिक लाभ मात्रै होइन, पर्यावरण मैत्री उद्योगका रूपमा आफूलाई स्थापित गराएको छ । ऊर्जा दक्षता सम्बन्धमा

यस्तै सुखद अनुभव केडिया अर्गनाइजेसनको पनि छ । अर्गनाइजेसनअन्तर्गतको सीताराम गोकुल मिल्सले पनि सन् २०१७ मा ऊर्जा परीक्षण गराएको थियो । त्यसअनुसार मुख्य विद्युतीय प्रणाली र प्रशोधन एकाइको स्तरोन्नतिपछि वार्षिक ४४ हजार किलोवाट घण्टा ऊर्जा र २७ हजार लिटर इन्धन बचत भएको छ । यस उद्योगलाई पनि जर्मनको आर्थिक सहयोग तथा विकास मन्त्रालयबाट रु ७६ लाख प्राप्त भएको थियो भने उद्योग आफैँले रु २० लाख लगानी गरेको थियो । यो लगानी तीन वर्षमै उठ्नाका साथै उद्योगको वार्षिक खर्चमा धेरै कमी आएको छ । **ऊर्जा दक्षता प्रणालीको आवश्यकता** त्यसै पनि हाम्रा जलविद्युत् आयोजनाहरु ‘रन अफ रिभर’ प्रणालीमा आधारित छन्, जसले हिउँद/सुक्खायाममा जडित क्षमताका आधारभन्दा पनि कम विद्युत् उत्पादन गर्छन् । यतिखेर हाम्रो जडित जलविद्युत् उत्पादन क्षमता करिब तीन हजार ३०० मेगावाट मात्रै छ भने त्यसको उपयोग पनि असाध्यै परम्परागत ढङ्गबाट भइरहेको छ । हिउँद लागेसगैँ हाम्रो विद्युत्ले नपुग भई भारतबाट आयात गर्नु परिरहेको छ । बढी ऊर्जा खपत गर्ने कलकारखानाहरु पुरानै प्रणालीमा आधारित छन्, जसलाई स्तरोन्नति नगरेसम्म विद्युत्को माग कम हुन सक्दैन । ऊर्जामा हाम्रो निर्भरता अझै पनि दाउरालगायतका परम्परागत प्राकृतिक स्रोतमै छ । त्यसपछि भनेको कोइला, जलविद्युत् र पेट्रोलियम इन्धनमा हो । जल तथा ऊर्जा आयोगको गत वर्षको तथ्याङ्कअनुसार दाउरालगायतका प्राकृतिक स्रोतको हिस्सा कुल ऊर्जा उपयोगमा ६४ प्रतिशत रहेको छ भने पेट्रोलियम र कोइलालगायतका इन्धनको खपत २८ प्रतिशत छ । जबकि जलविद्युत् करिब पाँच प्रतिशत र वैकल्पिक ऊर्जा करिब तीन प्रतिशत मात्रै छ । राष्ट्रिय खपतका हिसाबले घरायसी प्रयोजनमै करिब ६१ प्रतिशत ऊर्जा खपत हुन्छ । त्यसपछि ऊर्जाको ठूलो अंश औद्योगिक एवं व्यावसायिक प्रयोजनमा २७ प्रतिशत, करिब साढे १० प्रतिशत ऊर्जा यातायात क्षेत्रमा उपभोग हुन्छ । पछिल्लो समय बिजुलीका परम्परागत चिमभन्दा सिएफएल र एलइडी प्रविधिका चिम प्रयोगमा आएकाले ऊर्जा दक्षता अभियानलाई केही फाइदा पुगेको छ । केही वर्षयता बिजुलीबाट चल्ने निजी र सार्वजनिक सवारीसाधन बढिरहेकाले पेट्रोलियम पदार्थको आयात घट्न गई वैदेशिक व्यापारको स्थितिमा केही सुधार आएको छ । गत पुसको पहिलो साता सार्वजनिक भन्सार विभागको तथ्याङ्कमा चालु आर्थिक वर्षको साउनदेखि मङ्सिरसम्मको पाँच महिनामा गत आर्थिक वर्षको यही

बाँकी तीन पृष्ठमा

बेपत्ता व्यक्तिका परिवारलाई न्याय दिनेगरी काम गर्ने आयोगको प्रतिबद्धता

काठमाडौं, १२ जेठ (रासस) । बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोगका अध्यक्ष लीलादेवी गड्तौताले बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको परिवारलाई न्याय हुनेगरी बेपत्ताको खोजी गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभएको छ ।

सशस्त्रद्वन्द्वका पीडित परिवारसँग भएको भेटमा उहाँले भन्नुभयो, “हामीले पीडित परिवारलाई चित्त

बुझ्ने गरी, न्याय हुनेगरी खोजतलास गरी यदि द्वन्द्वकै समयमा बेपत्ता भएको, के कारणले, कसले, किन बेपत्ता बनाएको हो ? भन्ने कुरा पत्ता लगाएपछि पीडितलाई न्याय हुने गरी परिपूरणको निम्ति सिफरिस गरिन्छ ।”

उहाँले ‘बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन, सत्य विरूपण तथा मेलमिलाप आयोग ऐन-२०७१’ बमोजिम विनियमावलीको निम्ति

प्रोत्साहित गर्नेजस्ता व्यापक लक्ष्यलाई समेटेको छ । यसले उद्योगहरूलाई ऊर्जा संरक्षण, जलवायु-अनुकूल अभ्यासमा योगदान पुर्‍याउन तथा मर्यादित कामका सिद्धान्त अवलम्बन गर्न व्यावहारिक बाटो देखाउनेछ ।

जनचेतनाको अभाव, दक्ष जनशक्तिको कमी, ऊर्जा दक्ष उपकरणको उच्च लागत एवं स्पष्ट नीतिगत ढाँचा र प्रोत्साहनको अभावका कारण पनि उखेग क्षेत्रमा ऊर्जा दक्षताको विस्तार हुन सकेको छैन । ऊर्जा दक्षताको प्रभावकारिता अझ सशक्त बनाउन सरकार, निजी क्षेत्र, तथा विकास साझेदारहरूको सहकार्य आवश्यक छ । ऊर्जा पहुँचमा वृद्धि, ऊर्जा बजारलाई थप सस्तो र प्रतिस्पर्धी बनाउन सघाउने, रोजगारीको अवसर सिर्जना तथा एकीकृत दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नेलगायतका रणनीतिक योजना कार्यान्वयनमा ध्यान दिन आवश्यक छ ।

उद्योगमा ऊर्जा ...

अवधिको तुलनामा डिजेल र पेट्रोलको आयात क्रमशः २१ प्रतिशत र सात प्रतिशतले घटेको देखाएको छ । आगामी दिनमा विद्युत्को खपतमा वृद्धि र त्यसको दक्षतापूर्ण प्रयोग गर्न सकिएमा ऊर्जामा मुलुकलाई आत्मनिर्भर सजिलै सकिन्छ ।

ऊर्जा दक्षताका लागि अनुदान

उद्योगी-व्यवसायीलाई ऊर्जा दक्षताका लागि अभिप्रेरित गर्न एउटा अनुदान कार्यक्रम पनि सुरु गरिएको छ । राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्क व्यवस्थापक रहेको यस अनुदान योजनाले उद्योग तथा व्यवसायलाई ऊर्जा दक्षताका उपायहरू अवलम्बन गर्न प्रोत्साहन गर्ने उद्देश्य लिएको छ । नवीकरणीय ऊर्जा तथा ऊर्जा दक्षता कार्यक्रम नेपालमा दिगो ऊर्जामार्फत पुनः प्राप्ति एवं सशक्तिकरण (रिप-ग्रिन) अन्तर्गत सञ्चालित यस योजनाबाट उद्योग-व्यवसायमा ऊर्जाको दक्ष उपयोगबाट ऊर्जा खपतमा कमी ल्याई दिगो औद्योगिक विकासलाई बढावा दिने र कार्बन उत्सर्जन घटाउने लक्ष्य राखिएको छ । यस पहलअन्तर्गत ऊर्जा परीक्षकबाट सिफारिस भएका दक्षताका उपायहरू कार्यान्वयनका लागि प्रोत्साहित गर्न बैङ्कमार्फत आंशिक अनुदान उपलब्ध गराइन्छ ।

अनुदान सञ्चालन निर्देशिकाअनुसार ऊर्जा दक्षताका उपायमा कुल आवश्यक लगानीको निश्चित प्रतिशत आंशिक अनुदान हुनेछभने बाँकी सहूलियतपूर्ण व्याजदरको ऋण । यसका लागि योग्य ठहरिन उद्योग-व्यवसायले वातावरणीय मापदण्डहरूसमेत अवलम्बन गरेको हुनुपर्छ । यो कार्यक्रमले उद्योग तथा व्यवसायमा ऊर्जा दक्षताका उपायहरू अवलम्बन गर्दा आइपर्ने वित्तीय समस्यालाई सम्बोधन गरी ऊर्जा दक्षताका प्रविधिहरूमा लगानी गर्न उद्यमी तथा व्यवसायीलाई प्रोत्साहित गर्ने उद्देश्य राखेको छ । यसबाट ऊर्जा दक्षताको महत्वपूर्ण पक्ष मानिने ऊर्जा लागतमा कटौतीका साथै पर्यावरणीय लाभ तथा विदेशी विनिमयको सञ्चितिमा पनि टेवा पुग्नेछ । यसले दिगो ऊर्जा अभ्यासलाई बढावा दिने त छँदैछ, चक्रीय अर्थतन्त्रका सिद्धान्तलाई एकीकृत गर्न र उद्योग तथा व्यवसायमा मर्यादित कामको अभ्यासलाई

प्रारम्भिक मस्यौदा तयारी भएको जानकारी दिनुभयो । विनियमावलीलाई सर्वमान्य बनाउन मस्यौदामाथि द्वन्द्वपीडित परिवारसँग छलफलपछि मात्रै पूर्णता दिने अध्यक्ष गड्तौताको भनाइ छ ।

“सङ्क्रमणकालीन न्याय भनेको पीडित केन्द्रित हुनुपर्छ, पीडितमैत्री हुनुपर्छ, सङ्क्रमणकालीन न्यायको भावनाअनुसार काम गर्ने हो, त्यसैले नियमावलीमा पीडितको सुभाब अनिवार्य छ”, उहाँले भन्नुभयो ।

अहिलेसम्म आयोगले गरेका कामको समीक्षा गर्दै अगाडि बढ्ने गरी आयोगले कार्ययोजना पनि तयार गरेको छ । उहाँले भन्नुभयो, बेपत्तासम्बन्धी ऐनमा

कार्यसमिति नियुक्त भएको तीन महिनाभित्र उजुरी दिन पाउने व्यवस्था छ, त्यो व्यवस्था बमोजिम हामीले सूचना प्रकाशन गरिसकेका छौं, आउँदो भदौको ५ गतेसम्म म्याद छ, यो तीन महिनाभित्रमा उजरी आएपछि न्यायपूर्ण ढङ्गले काम गर्ने योजना छ ।”

अध्यक्ष गड्तौताले २०८१ साल भदौमा ऐनको तेस्रो संशोधन गरी सङ्क्रमणकालीन न्यायलाई निष्कर्षमा पुर्‍याउने गरी व्यवस्था गरिएको बताउनुभयो । द्वन्द्वपीडित सुरक्षार्कमी सङ्घका अध्यक्ष हेमकुमारी घर्ती मगरले पीडित परिवारलाई न्याय हुने गरी काम गर्न आग्रह गर्नुभयो ।

चट्याङको समयमा सर्तक रहौं

१. बिजुली चम्केको बेला सतर्क रहने ।

२. बिद्युतीय तरंग टिप्न सक्ने फलाम, चिसो बस्तु नछुने ।

३. बिजुली चम्केको केही समयसम्म पानी परेको क्षेत्रमा ननिस्कने ।

४. सकेसम्म घरभित्रै भ्यालढोका बन्द गरेर सुक्खा ठाउँमा बस्ने ।

५. खुला ठाउँमा भए कुनै घर अथवा भवनमा छिर्ने ।

६. सकभर अग्लो स्थानमा बस्ने ।

७. धातुको ह्याण्डल, चेन भएका ब्याग वा अन्य सामान प्रयोग नगर्ने ।

विश्व समाचार

युक्रेनमा ड्रोन आक्रमणपछि ट्रम्पद्वारा पुटिनको आलोचना

वासिङ्टन, १२, जेठ (रासस/एएफपी) ।

मस्कोले युक्रेनविरुद्ध ड्रोनको घातक प्रहार गरेपछि अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले आफ्ना रुसी समकक्षी भ्लादिमिर पुटिनको आलोचना गर्नुभएको छ । स्थानीय समय अनुसार आइतबार राति उक्त घटनालाई राष्ट्रपति ट्रम्पले उक्त घटनालाई ‘मूर्खता’ को संज्ञा दिनुभएको छ । रुसले युक्रेनविरुद्ध आइतबार राति गरेको ड्रोन प्रहारबाट कम्तीमा १३ जनाको मृत्यु भएको थियो ।

“रुसका राष्ट्रपति भ्लादिमिर पुटिनसँग मेरो सधैं राम्रो सम्बन्ध छ, आइतबारको व्यापक आक्रमणले उहाँलाई केही न केही भएकोजस्तो देखियो । यो बिल्कुल पागलपन हो” ट्रम्पले आफ्नो ट्वि सोसल प्लेटफर्ममा गरेको एक पोस्टमा भन्नुभएको छ ।

उहाँले भन्नुभयो, “मैले सधैं भन्ने गरेको छु पुटिन युक्रेनको एक टुक्रा मात्र होइन, सम्पूर्ण भाग चाहनुहुन्छ । सायद यो सही साबित भइरहेको छ तर यदि उहाँले त्यसो गर्नुभयो भने यसले रुसको पतन निम्त्याउँछ ।”

पछिल्लो समय दुर्लभ रूपमा पुटिनको आलोचना गर्ने गरेका ट्रम्पको टिप्पणीले मस्कोको आक्रमणले अमेरिकी नेताले किएभसँगको गतिरोधपूर्ण युद्धविराम वार्तामा मस्कोको अडानप्रति बढ्दो निराशा व्यक्त गरेको देखिएको छ ।

यसअघि आइतबार ट्रम्पले युक्रेनमा भएको पछिल्लो आक्रमणबाट आफू ‘खुसी नभएको’ र मस्कोमाथि थप प्रतिबन्ध लगाउनेबारे आफू ‘पूर्णरूपमा’ विचार गरिरहेको बताउनुभएको थियो । राष्ट्रपति ट्रम्पले भन्नुभयो, “मैले उनलाई लामो समयदेखि चिनेको छु, सधैं उहाँसँग घुलमिल भइरहन्छु, तर उहाँले शहरमा रकेट पठाउँदै छन् र मानिसहरूलाई मारिरहेका छन्, र मलाई यो पटककै मन परेको छैन ।”

गाजामा आपूर्तिमा प्रतिबन्द नलगाउन इजरायललाई दबाब

क्यानबेरा, १२ जेठ (रासस/सिन्ध्वा) ।

इजरायलले गाजामा अतिआवश्यक सामानको आपूर्तिमा प्रतिबन्ध लगाउनु ‘अस्वीकार्य’ कदम भएको भन्दै अस्ट्रेलियाका प्रधानमन्त्री एन्थोनी अल्बानिजले इजरायलको निन्दा गर्नुभएको छ ।

अल्बानिजले सोमबार गाजामा सङ्कटमा परेका मानिसहरूलाई खाद्यान्न लगायतका अत्यावश्यक आपूर्तिमा गरेको नाकाबन्दीले आफूलाई ‘आक्रोशित’ बनाएको बताउनुभएको छ । इजरायलको बहाना र स्पष्टीकरणहरू अस्थिर र विश्वसनीयता बिनाका भएको उहाँले बताउनुभएको छ ।

मानिसहरू भोकभोकै अवस्थामा गुञ्जिरहेको र एउटा स्वायत्त लोकतान्त्रिक राज्यले आपूर्ति कायम राख्न पाउनुपर्ने उहाँले बताउनुभएको छ । यस्तै अष्ट्रेलियाका विदेशमन्त्री पेनी वोडले मे महिनामा जर्मनी, फ्रान्स र बेलायत लगायतका २२ देशका समकक्षीहरूसँग मिलेर इजरायललाई गाजामा तत्काल सहायता पुनः सुरु गर्न अनुमति दिन र राष्ट्र सङ्घका संस्थाहरूलाई जीवन बचाउन अनुमति दिन आग्रह गर्नु भएको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय परोपकारी संस्था अक्सफामको अष्ट्रेलियाली शाखाले सोमबार सार्वजनिक गरेको सर्वेक्षणको नतिजाले ८२ प्रतिशत अष्ट्रेलियालीहरू इजरायलले गाजालाई लगाएको नाकाबन्दी ‘उचित नभएको’ देखाएको छ ।

गाजाको विद्यालय क्षेत्रमा भएको इजरायली आक्रमणमा ५२ जनाको मृत्यु

गाजा १२ जेठ (रासस/एएफपी) ।

गाजामा शरणाधीन बसोबास गरिरहेको एक विद्यालयलगायतका स्थानमा सोमबार भएको इजरायली आक्रमणमा कम्तिमा ५२ जनाको मृत्यु भएको उद्धारकर्ताहरूले बताएका छन् ।

गाजाका नागरिक सुरक्षा एजेन्सीका प्रवक्ता महमुद बासलले भन्नुभयो, “विद्यालयमा भएको आक्रमणमा कम्तिमा ३३ जना मारिएका र उनीहरूमध्ये अधिकांश बालबालिका भएको बताउनुभएको छ ।”

उहाँका अनुसार सयौं मानिसहरू शरण लिइरहेको ‘फाहमी अल-जरजावी स्कूल’मा भएको आक्रमणमा ३३ जनाको मृत्यु भएको र ६० जनाभन्दा बढी घाइते भएका छन् ।

त्यसैगरी, उत्तरी गाजा पट्टीको जवालिया शहरमा रहेको अब्द रब्बो परिवारको घरलाई लक्षित गरी सोमबार विहान लडाकु विमानले आक्रमण गर्दा कम्तीमा १९ जनाको मृत्यु भएको बासलले बताउनुभयो ।

इजरायलले आफ्नो गाजा आक्रमणलाई विस्तार गरेको छ र हमासको पराजयको उद्देश्यको रूपमा दशौं हजार पूर्व सैनिक तथा सुरक्षार्कमीलाई सक्रिय बनाएको छ ।

गाजा पट्टीमा लगभग तीन महिनाको मानवीय आपूर्ति अस्को नाकाबन्दीपछि हिंसाको तीव्रताले इजरायलविरुद्ध अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा आलोचना भइरहेको छ । गत हप्ता म्याड्रिडमा विश्वका नेताहरूले युद्धको अन्त्यका लागि आह्वान गरेका थिए भने मानवीय संस्थाहरूले उपलब्ध सहायताले गाजामा भोक र स्वास्थ्यको सङ्कट रोक्न पर्याप्त नभएको बताएका छन् ।

इजरायली सेनाले ‘फाहमी अल-जरजावी’ स्कूलमा हमास र इस्लामिक जिहादको कमान्ड र नियन्त्रणको केन्द्रभित्र काम गर्ने प्रमुख आतङ्कारीहरूलाई आक्रमण गरेको बताएको छ ।

अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले आफ्नो अभियानमा इजरायललाई गरेको समर्थन सकेसम्म चाँडो रोक्ने बताउनुभएको छ । यस्तै अरब र युरोपेली राष्ट्रहरूलाई द्वन्द्वको अन्त्यका लागि स्पेनका विदेश मन्त्री जोसे म्यानुएल अल्बारेजले इजरायलमाथि हतियार प्रतिबन्ध लगाउन आह्वान गर्नुभएको छ ।

प्रकाशक : नवीनकुमार गुप्ता (९८५२८२०५८४, ९८०३२८३९१५), **सम्पादक :** अनिलकुमार अनल (९८४२८३४९१७), **सहसम्पादक :** दीपककुमार गुप्ता (९८४१५१३२९९), **लेआउट :** संजय शेखर, **मुद्रण :** न्यू नवीन प्रेस, राजविराज, फोन : ०३१-५३०७६८ (कार्यालय), **इमेल :** rajbirajdainik@gmail.com, **वेबसाइट :** rajbirajdainik.com.np